

БЪЛГАРИЯ

ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СВОБОДАТА НА ВЕРОИЗПОВЕДАНИЕ В СВЕТОВЕН МАЩАБ БЪЛГАРИЯ 2012 Г.

Резюме

Конституцията, както и другите закони и политики, защитават религиозната свобода и по принцип правителството на практика зачита свободата на вероизповедание. Тенденцията в това отношение не се е променила значително през годината. Конституцията посочва източноправославното християнство като „традиционна” религия, като го освобождава от задължението за съдебна регистрация, каквато се изисква за всички останали религиозни групи. Представители на някои малцинствени религиозни групи изразяват загриженост от липсата на активна намеса на правителството за предотвратяване на обществена нетърпимост. През годината продължават сигналите за нетолерантност от страна на службите за сигурност и местните власти.

Налице са сигнали за обществена нетърпимост или дискриминация въз основа на религиозна принадлежност, религиозни убеждения или практика. Дискриминацията, тормозът и обществената нетолерантност към някои религиозни групи продължават да бъдат проблем. Продължават и случаите на антисемитски прояви и вандализъм срещу джамии.

Посолството на САЩ поддържа редовен контакт с представители на държавните институции и религиозни водачи с цел обсъждане и насърчаване на религиозните свободи и способства за диалога между религиозни общности от двете страни.

Раздел I. Религиозна демография

Преброяването на населението от 2011 г. отчита 7,4 милиона жители. Според него 76% от населението се самоопределят като православни християни. Православното християнство, ханафитският сунитски ислям, юдаизмът и римокатолицизмът имат своето историческо място в културата на страната. Мюсюлманите са втората най-голяма религиозна общност, наброяваща 10% от населението. Общностите, които съвкупно възлизат на около 2% от населението, включват католици, християни от Арменската апостолическа църква, евреи, евангелски протестанти и други. Освен Българската православна църква (БПЦ) съществуват още 115 регистрирани религиозни групи.

Някои религиозни малцинства са концентрирани на географски принцип. Много мюсюлмани, включително етнически турци, роми и „помаци” (потомци на български славяни, приели исляма под османско владичество) населяват Родопите по южната граница с Гърция. Множество етнически турци и роми мюсюлмани живеят и на северозапад, както и по черноморското крайбрежие. Близко 40% от католиците живеят в и около Пловдив. Мнозинството от малочислената еврейска общност се намира в София и по черноморското крайбрежие. Протестантите са силно разпръснати, но по-многобройни в районите със значително ромско население.

БЪЛГАРИЯ

Раздел II. Състояние на държавното зачитане на религиозната свобода

Правна/политическа рамка

Конституцията, както и другите закони и политики защитават религиозната свобода.

Законът допуска верското убеждение да се изразява частно, когато присъстват само членове на съответната религиозна общност, и публично, когато присъстват и лица, непринадлежащи към нея.

Конституцията постановява, че източноправославното християнство е традиционната религия в страната. Законът посочва Софийския митрополит за патриарх на БПЦ и определя БПЦ за юридическо лице, освободено от съдебна регистрация, която е задължителна за всички останали религиозни общности, желаещи да бъдат национално признати по съответния правен ред. Държавата осигурява финансиране за всички регистрирани религиозни общности.

За да бъдат юридически признати на национално ниво, религиозните групи с изключение на БПЦ следва да подадат заявление за официална съдебна регистрация, която по принцип бива разрешавана. Дирекцията по вероизповеданията към Министерския съвет предоставя експертни становища по въпроси, свързани с регистрацията, по искане на съда. Всички кандидати имат правото да обжалват отказа да бъдат регистрирани пред апелативния съд. Законът не изисква официална регистрация на местните клонове на регистрираните общности, а само тези клонове да уведомяват местните власти за националната си регистрация.

Конституцията забранява формирането на политически партии на религиозен принцип. Законът разрешава издаването на религиозни публикации и разпространението на религиозна литература. Някои общински наредби обаче изискват разрешение от местните власти за разпространение на религиозна литература на обществени места.

Държавните училища на всички нива предлагат свободноизбираеми часове по религия, които включват християнство и ислям. Предметът проследява историческите, философските и културните аспекти на религията и запознава учениците с моралните ценности на различните религиозни групи. Всички официално регистрирани религиозни групи могат да поискат техните религиозни убеждения за бъдат включени в учебния план по предмета.

Правителството не разрешава носенето на забрадки по религиозни причини на официалните снимки за националните документи за самоличност. Законът не допуска привилегии въз основа на религиозна принадлежност. Министерство на образованието, както и мнозинството от училищата, тълкува тази разпоредба като забрана на демонстрацията на „религиозни символи”, включително носенето на хиджаб, в държавните училища.

През декември България стана официален наблюдател към Международната работна група за образование, памет и изследване за Холокоста.

Държавата спазва следните религиозни празници като национални: православна Коледа, Разпети петък и Великден. В допълнение се предоставя отпуск при поискване от страна на членове на неправославни религиозни общности, в това число мюсюлмани, католици, евреи, евангелисти и бахаи за почитане на религиозни празници.

Държавни практики

БЪЛГАРИЯ

Има сигнали за нарушения на религиозната свобода.

Редица мюсюлмански водачи продължават да се оплакват от тормоз от страна на службите за сигурност, като твърдят, че същите многократно са привиквали имами и мюфтии на разпит като форма на сплашване.

На 18 септември Пазарджишкият окръжен съд даде ход на процеса срещу 13 мюсюлмански водачи. През 2011 г. срещу тях бяха повдигнати обвинения за участие в нелегална организация, разпространяваща антидемократична и прошериятска идеология, целяща подкопаване на правовата държава и основните човешки права, и проповядване на нетолерантност и омраза към други религиозни общности по време на петъчните проповеди. Няколко свидетели заявиха по време на процеса, че са дали показания под натиск. Един от свидетелите каза, че службите за сигурност са заплашвали него и семейството му. Главното мюфтийство продължи да отстоява невинността на обвиняемите и определи делото като атака срещу религиозната свобода. Към края на годината производството все още не беше приключило.

Налице са твърдения, че някои маргинални политически партии използват религиозни проблеми за политически цели. Така например крайнодесните Вътрешна македонска революционна организация (ВМРО), „Атака“ и Национален фронт за спасение на България протестираха пред сградата на съда в Пазарджик срещу носенето на религиозно облекло и разпространяването на исляма. Ултранационалистическата партия „Атака“ продължи да протестира срещу използването на високоговорители в джамиите при призоваването за молитва. През октомври партията настоя и за забрана върху строежа на джамии в страната.

През май ученичка подаде оплакване пред Комисията за защита от дискриминация, тъй като ѝ било забранено да посещава училище, докато не престане да носи забрадка. Комисията проведе изслушване по случая през ноември, като решението ѝ все още не беше излязло до края на годината.

Някои малцинствени религиозни групи, включително Църквата на Исус Христос на светиите от последните дни (мормони) и Свидетелите на Йехова, продължиха да срещат дискриминация и предубеждение от страна на местните власти в определени общини въпреки получената от Софийския градски съд регистрация. В разрез със закона общините твърдят, че тези групи трябвало да получат местна регистрация.

В противоречие със закона някои общини (като Бургас и Петрич) незаконно ограничават определени форми на прозелитизъм като посещенията от врата на врата и забраняват разпространението на религиозна литература дори от групи с местна регистрация. Дирекцията по вероизповеданията счита, че както местните власти, така и униформените полицаи до голяма степен не са наясно, че тези дейности са разрешени от закона, и имат нужда от обучение.

Давностният срок за реституция изтича през 2013 г., но все още остават нерешени множество големи иски. Неотдавна главният мюфтия се обърна с молба към президента да помогне за удължаване на срока при сложните казуси с мюсюлмански имоти.

Свидетелите на Йехова и мюсюлманските общности сигнализират за проблеми при издаване на разрешения за строителство на нови молитвени домове и джамии. Местните власти в Благоевград продължават да пренебрегват отдавна подадената от мюсюлманската общност молба за разрешение да бъде ремонтирана нейната джамия. Община Варна продължава да препятства изграждането на богослужебен дом на Свидетелите на Йехова. Столичният общински съвет продължава да отказва разрешение за строежа на втора джамия в София, макар съществуващата да е толкова

БЪЛГАРИЯ

малка, че на вярващите се налага да се молят отвън на тротоара по време на петъчната и празничните молитви.

Държавният бюджет отпуска 3 милиона лева (2,02 млн. щ.д.) на регистрираните религиозни групи. От тази сума 2,3 млн. лв. (1,55 млн. щ. д.) се падат на БПЦ, 180 000 лв. (121 294 щ.д.) – на мюсюлманската общност, 40 000 лв. (26 954 щ.д.) – на Арменската апостолическа църква, 30 000 лв. (20 216 щ.д.) – на еврейската общност и 40 000 лв. (26 954 щ.д.) – на други регистрирани деноминации.

Държавно бездействие

Правителството не налага последователно правни и политически протекции за религиозната свобода.

Мормонски мисионери сигнализират за случаи, в които полицията не реагира в тяхна защита при очевидни прояви на тормоз. През юли членове на църквата съобщиха за полицейски служители, които не са предприели никакви действия, докато група тийнейджъри са нападнали с юмруци и ритници мормонски мисионери в София.

Раздел III. Състояние на общественото зачитане на религиозната свобода

Налице са сигнали за обществена нетърпимост или дискриминация въз основа на религиозна принадлежност, религиозни убеждения или практика.

Като цяло отношенията между религиозните общности остават толерантни и в дух на сътрудничество, особено в рамките на Националния съвет на религиозните общности, в който се обсъждат и защитават общи позиции пред властите. БПЦ не участва в съвета. Същевременно дискриминацията, тормозът и обществената нетолерантност към някои религиозни групи продължават да бъдат проблем. Свидетелите на Йехова продължават да се оплакват, че медиите представят погрешно техните дейности и убеждения. Мормоните продължават да сигнализират за тормоз и оклеветяване в медиите, по-конкретно от ултранационалистката телевизия СКАТ в Бургас и Варна.

На 30 август Софийската градска прокуратура изготви обвинителен акт срещу шест лица, както мюсюлмани, така и протестиращи, обвинявайки ги в хулиганство заради действията им по време на нападението срещу мюсюлмани, участващи в петъчната молитва пред джамията в София през май 2011 г. До края на годината съдът не беше насрочил делото.

Еврейски групи и Главното мюфтийство продължават да подават сигнали за оскверняване. През януари вандали хвърлиха коктейли Молотов по прозорците на районното мюфтийство във Варна. През септември хулигани надраскаха с графити еврейски паметник в Плевен, за който това беше трето поред оскверняване в рамките на 18 месеца.

Водачите на еврейската общност в частен разговор изразиха загриженост по повод сигналите за нарастващи и неограничени антисемитски прояви в социалните медии.

Според Свидетелите на Йехова ВМРО е преустановила своя тормоз, след като шест лица са били осъдени за участие в нападението срещу група Свидетели на Йехова в Бургас през 2011 г., при което пострадаха петима от членовете на групата.

През ноември доброволци в София, включително кметът на града и граждански групи, се събраха, за да изчистят свастики и други символи на омраза от сградите в града в кампания под мотото „Да изчистим омразата“.

БЪЛГАРИЯ

Раздел IV. Политика на правителството на САЩ

Посолството на САЩ поддържа редовен контакт с Дирекцията по вероизповеданията и Комисията за защита от дискриминация относно религиозната свобода, случаи на дискриминация и изграждане на нови места за богослужение. Посланикът се среща с кмета на София във връзка с плановете на Главното мюфтийство за изграждане на ислямски образователен център и втора джамия в София. Представители на посолството се срещат често с лидери на еврейската общност, представители на Главното мюфтийство, мормони и Свидетели на Йехова.

Представители на посолството се срещнаха и с някои от обвиняемите мюсюлмани по делото в Пазарджик. Представители на посолството посетиха мюсюлманската общност в Брезница, протестираща срещу назначаването за директор на местното училище на лице с предполагаемо криминално минало, което отпратило заплахи към персонала и възнамерявало да преустанови часовете по религия в училището. Представител на посолството участва в събитие, организирано от „Приатели на Америка” в Кърджали, на което районният мюфтия изнесе лекция пред местна аудитория относно ролята на религията в Съединените щати, споделяйки своя опит в сферата на религиозното многообразие и толерантност. През юли посолството на САЩ даде ифтар в Южна България. През октомври представители на посолството посетиха джамията в София по време на инициативата за отворени врати „Седмица на джамиите” и се срещнаха със заместник-главния мюфтия.

Представител на посолството участва в две събития, посветени на обсъждането и насърчаването на религиозната и етническа толерантност в София с лидери на еврейската общност.